

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ТУРИСТИЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Григоренко А.І., гр. МО-18м

Кравченко О.О., гр. МО-18ск

Науковий керівник – канд. екон. наук, проф. **Л.Д. Забродська**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Характерною рисою розвитку України є активізація діяльності підприємств туристичної індустрії. В той же час дедалі більшого значення набуває науково обґрунтоване формування сприятливого фінансово-економічного, правового та інформаційного середовища на основі визначення особливостей оцінки туристичної конкурентоспроможності України з метою стимулювання розвитку туризму.

Значний внесок у розробку питань аналізу стану та розвитку підприємств туризму, зробили вітчизняні дослідники такі як Л.І. Гонтаржевська, А.П. Дурович, Л.П. Дядечко, М.О. Жукова [7], Ю.С. Забалдіна, І.В. Зорін, В.О. Квартальнов, В.Ф. Кифяк, В.К. Кіптенко [9], М.П. Мальська, С.В. Мельниченко, О.В. Музиченко-Козловська, С.В. Семіколенова, Т.І. Ткаченко, І.Ю. Швець, І.М. Школа, Л.М. Шульгіна та ін. В той же час, прогнози розвитку туристичної індустрії постійно публікуються на офіційному порталі Всесвітньої туристичної організації, що дає можливість оцінити загальну ситуацію розвитку туризму в Європі.

На розвиток та функціонування підприємств туристичної сфери впливають природно-географічні, історико-культурні, економічні, матеріально-технічні, демографічні, соціальні, політико-правові та екологічні чинники. Наявність природних та історико-культурних ресурсів, можливість їх використання суттєво впливають на масштаби, темпи і напрями розвитку туризму. Вони обумовлюють вибір туристами того чи іншого регіону для відвідування. Значний вплив на туристично-рекреаційну діяльність мають економічні чинники. Існує пряма залежність між економічним розвитком держави, доходами її громадян та кількістю подорожуючого населення. Від економічного стану держави залежить і рівень розвитку інфраструктури туризму. Стан матеріально-технічної бази санаторно-курортних закладів, готелів, закладів харчування є важливими чинниками розвитку туристично-рекреаційної діяльності. Крім того, на розвиток туризму впливають демографічні чинники: чисельність населення, рівень урбанізації, віковий склад тощо. Спостерігається пряма залежність між

цими показниками та інтенсивністю туристичних потоків. Чим вище показники щільності населення, частки міського населення, тим інтенсивнішими є туристичні потоки. На розвиток туристично-рекреаційної діяльності впливають також рівень освіти, культури населення, його естетичні потреби [1].

Найбільш розробленими з методологічної точки зору є оцінки конкурентоспроможності у туризмі на рівні держави. Так, щорічний рейтинг конкурентоспроможності в сфері подорожей і туризму (ТТСІ) складають експерти Всесвітнього економічного форуму в Давосі спільно з Міжнародною асоціацією авіаперевезень (IATA), Всесвітньою радою з подорожей і туризму (WTTC) і Всесвітньою туристичною організацією ООН (UNWTO). Експерти оцінюють більше 130 країн світу за 14 критеріями, серед яких державна політика в туристичній галузі, безпека, транспортна інфраструктура, санітарні умови, екологія, наявність комфортабельних готелів і культурних цінностей Світової спадщини ЮНЕСКО, вартість відпочинку тощо. За цим рейтингом найбільш конкурентоспроможними країнами визнані Швейцарія, Австрія, Німеччина, Австралія, Іспанія. Україна має місце на рівні восьмого десятка. Експерти акцентують увагу на тому, що в Україні добрі санітарні умови та загальна привабливість для туризму, проте в незадовільному стані залишаються транспортна інфраструктура, рівень безпеки і державна політика [2].

Науковці Інституту стратегічних досліджень НАН України пропонують визначати індекс туристичної конкурентоспроможності України за двома групами показників, які відповідно оцінюють конкурентні переваги і конкурентні недоліки, зокрема [3]:

1) показники, які визначають конкурентні переваги України, серед яких необхідність візи для туристів, стан санітарно-епідеміологічної інфраструктури, витрати держави з бюджету на розвиток туризму, кількість діючих авіаліній у країні, кількість аеропортів на 1 млн. населення, залізнична інфраструктура, кількість банкоматів, які приймають VISA на 1 млн. населення, кількість телефонних ліній на 100 осіб населення, паритет купівельної спроможності, рівень роздрібних цін на бензин, практика найму та звільнення працівників, якість системи освіти, туристична відкритість і привабливість та інші;

2) показники, які визначають конкурентні недоліки України, – обмеження права власності іноземців, правила, які регулюють прямі іноземні інвестиції, визнання на державному рівні пріоритетності стійкого розвитку туризму, надійність та відповідальність поліцейської служби, кримінальні та незаконні витрати бізнесу, зусилля з боку

держави щодо зменшення ризику пандемій, ефективність державної туристичної маркетингової політики, участь у туристичних ярмарках, міжнародна авіатранспортна мережа, інфраструктура доріг, національні транспортні мережі, інфраструктура портів, кількість готельних номерів, доступ до Інтернету, поширення ВІЛ-інфекції, тривалість життя, ставлення до туристів, рекомендації щодо здійснення службових відряджень, турбота бізнесу про навколишнє середовище, захищені на національному рівні території, кількість пам'яток, віднесених до Світової спадщини ЮНЕСКО, та інші.

Ефективність функціонування суб'єктів туристичної діяльності, в силу специфіки їх роботи, значною мірою залежить від зовнішнього середовища. Підприємства туристичної галузі особливо чутливо реагують на зміни факторів зовнішнього середовища, адже їх виробничо-господарська діяльність та продукти праці характеризуються рядом специфічних особливостей. Це потребує ґрунтовного вивчення основних проблем, що обумовлюють функціонування та розвиток туристичних підприємств в Україні.

Проведене дослідження дозволило оцінити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози туристичного бізнесу України (табл.).

Таблиця

SWOT-аналіз стану та розвитку туризму в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сприятливе геополітичне положення України. 2. Можливості для розвитку всіх видів туризму забезпечені наявністю різноманітних природних та історико-культурних туристичних ресурсів. 3. Забезпеченість розгалуженою транспортною інфраструктурою (хоча і не завжди високої якості). 4. Збільшення конкуренції туристичних операторів. 5. Значний розвиток культури відпочинку українців, чому сприяє розширення подорожей в Європу після введення режиму «безвіза» 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Втрата Україною контролю над територією Кримського півострова. 2. Бойові дії на сході України. 3. Повільні темпи зростання інвестицій у розвиток інфраструктури туризму. 4. Значні коливання курсів євро та долара. 5. Низький рівень платоспроможного попиту. 6. Невідповідність національних туристичних послуг між ціною і якістю. 7. Залежність ефективності функціонування галузі від економічної та політичної ситуацій

Продовження таблиці

Можливості	Загрози
<p>1. Прихід до України європейських туроператорів та перевізників, що призвело до підвищення якості туробслуговування, зменшення цін на поїздки та збільшення ємності ринку.</p> <p>3. Розвиток різноманітних напрямів туризму (екстремальний, історико-культурний, науковий, діловий, зелений).</p> <p>4. Розширення туристичних маршрутів під впливом зміни вподобань українців.</p> <p>5. Вдосконалення системи маркетингу в туристичній сфері, введення програм лояльності, впровадження.</p> <p>6. Вдосконалення інформаційних систем в туризмі</p>	<p>1. Відсутність політичної стабільності.</p> <p>2. Наявність проблем з безпековим забезпеченням</p> <p>3. Несприятлива економічна ситуація.</p> <p>4. Збільшення цін на туристичні послуги, зменшення попиту.</p> <p>5. Зменшення варіантів для населення із середніми доходами.</p> <p>6. Відмова від санітарно-курортного та туристичного відпочинку</p>

Отже, в сучасних умовах наслідки політичної та фінансової кризи суттєво вплинули на конкурентоспроможність туризму в Україні. В той же час є наявний потенціал розвитку національної туристичної індустрії. Очевидно, що потрібно підвищувати національну свідомість та інтерес до туристичної спадщини, ефективно реалізовувати державну соціальну політику та максимально стимулювати всебічне використання підприємствами туристичних ресурсів України і переваг місцезросташування. Фінансової уваги з боку держави потребує розвиток туристичної інфраструктури, охорона пам'яток, музейна безпека, розвиток рекламно-інформаційного забезпечення індустрії, сучасних електронних комунікацій та доступність явищ української культури в глобальній мережі. Саме за таких умов туристична конкурентоспроможність України зростатиме та стане основою розвитку економіки.

Список джерел інформації

1. Мезенцев К., Скриль І. Оцінка впливу чинників розвитку туристично-рекреаційної діяльності в Харківській області / К. Мезенцев, І. Скриль [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/mezencev.htm.

2. Забалдіна Ю.Б. Економічна діагностика та прогнозування розвитку регіонального ринку туристичних послуг: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / Ю.Б. Забалдін; Науково-дослідний економічний ін-т Міністерства економіки України, К., 2006. 20 с.

3. Музиченко-Козловська О.В. Економічне оцінювання та регулювання туристичної привабливості території: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03 / О.В. Музиченко-Козловська; Національний ун-т «Львівська політехніка», Л., 2007. 21 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНИХ СВЯТ ТА ФЕСТИВАЛЕЙ ЯК ТУРИСТИЧНИХ АТРАКЦІЙ

Дорошук Б.О., магістр

Національний університет харчових технологій

Науковий керівник – д-р екон. наук, проф. **Д.І. Басюк**

Національний університет біоресурсів та природокористування

Гастрономічний туризм – це вид туризму, пов'язаний з ознайомленням із виробництвом, технологією приготування та дегустацією національних страв і напоїв, а також кулінарними традиціями народів світу. З організаційної точки зору він передбачає знайомство з особливостями технологій приготування місцевих харчових продуктів, історією і традиціями їх споживання, а також можливу участь туриста в приготуванні національних страв, відвідання кулінарних фестивалів та конкурсів. Гастрономічний туризм також можна вважати допоміжним інструментом у пізнанні культурної спадщини країн та регіонів світу, оскільки страви національної кухні є одним із елементів, що відображають спосіб життя, світогляд, традиції етносів.

Протягом багатьох століть гастрономія містила в собі, поряд з кулінарною, соціокультурну складову. Особливо яскраво це проявляється постмодерністському суспільстві з його гіперболізуючою демонстративною поведінкою і потребою в різноманітних формах комунікацій між виробниками і споживачами символічних цінностей. У відношенні гастрономії це проявляється в тому, що, по-перше, відроджуються і модернізуються традиційні форми гастрономічних подій, наприклад ярмарки. По-друге, з'являється багато їх нових форм. Крім поширених гастрономічних фестивалів і днів, національних кухонь, з'являються такі події як «ресторанні дні», відкриті майстер-